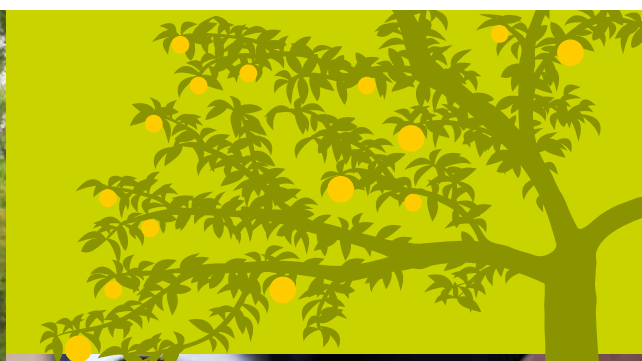

Ruoka on numero yksi!

Mistä syötävää yhdeksälle miljardille?

Sisältö

Naiset ruokkivat Afrikan..... 3

Ruokaa yhdeksälle
miljardille..... 4

Oikeus maahan..... 5

Maryn maissi menestyy..... 6

Määrä ei korvaa laatua..... 7

Ruoka on ihmisoikeus..... 8

Kouluruoka luo turvaa..... 9

Kalakauppias luottaa
kännykkään..... 9

Kivikosta kasvoi
hedelmätarha..... 10

Naiset ruokkivat Afrikan

Heti aamun sarastaessa Fatima Vicior suuntaa pellolleen Ninhoten kylässä, Mosambikissa. Aamulla kuumuus on vielä siedettävää, ja pellolla jaksaa tehdä töitä.

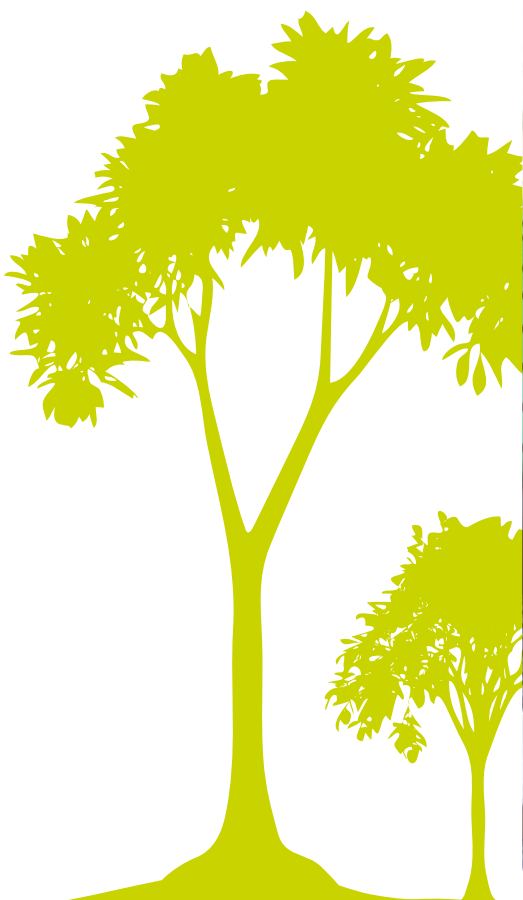
Fatima viljelee peltotilkullaan kassavaa ja maissia perheelleen syötäväksi. Tuloja hän saa vain huhti-toukokuussa, jolloin maissisato korjataan, ja hän kuljettaa sen polkupyörän selässä lähimmille markkinoille myytäväksi. Maissin hinta on ollut laskussa, ja kuivuuden vuoksi vuoden sato ja siten myös tulot jäävät heikoiksi.

Maissista voisi saada paremman hinnan, jos Fatima voisi itse valita

milloin ja kenelle hän satonsa myy. Ninhoten kylä on kuitenkin kaukana isoista kaupungeista, etäisyydet ovat pitkät ja tiet huonoja. Polkupyörä on ainoa kulku- ja kuljetusväline, Fatima ei ole koskaan käynyt edes lähimmässä kaupungissa.

Hänelle maissin ja vihannesten viljely ja myynti on ainoa tapa ansaita rahaa. Rahat menevät perheen elatukseen, ruokaan, vaatteisiin ja koulutukseen. Perhe tulee juuri ja juuri toimeen tuloillaan.

*Fatima Vicior laajentaisi viljelmäänsä, jos saisi kuljetettua tuotteensa myyntiin.
Kuva: Outi Einola-Head*

Ruokaa yhdeksälle miljardille

Joka seitsemännellä ihmisellä on liian vähän ruokaa. Osa näkee nälkää, ja osa kärsii ajoittain ruokapulasta. Vielä useampi sinnittelee ravintoarvoltaan heikon ruuan varassa. Vuonna 2050 syömässä saattaa olla jo yhdeksän miljardia ihmistä. Silloin ruokaa on tuotettava 70 prosenttia nykyistä enemmän, jotta kaikille riittää syötävää.

Nälkäisten osuus väestöstä on suurin Saharan eteläpuolisen Afrikan maissa. Viime vuosikymmeninä sadot ovat jopa kolminkertaistuneet Aasiassa, mutta eteläisessä Afrikassa maatalous tuottaa yhä heikosti ja sadot ovat nousseet vain vähän.

Koko maailman ruoka-avusta 60 prosenttia menee Afrikkaan. Osassa Afrikan Sarven maita, esimerkiksi Etiopiassa, osa ihmisistä on jo vuosia elänyt ruoka-avun varassa.

Monet asiat vaikuttavat ihmisten kykyyn hankkia ruokaa itselleen ja perheelleen.

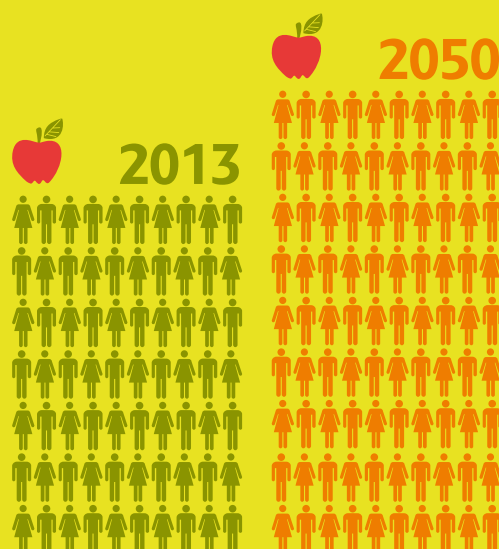
Kuva: Juho Paavola

Kallistuvasta ruuasta kärsivät eniten köyhimpien maiden asukkaat. Talouskriisin ja työttömyyden köyhdyttämällä ihmisillä on entistä vähemmän mahdollisuuksia ostaa ruokaa.

YK:n ensimmäisen vuosituhatavoitteen on tarkoitus poistaa äärimmäinen köyhyys ja nälkä vuoteen 2015 mennessä. Oikeus ruokaan kuuluu ihmisarvoiseen elämään.

- Noin miljardi ihmistä näkee nälkää
- Yli miljardi elää alle 1,25 dollarilla päivässä
- Köyhimmat käyttävät ruokaan jopa 80 prosenttia tuloistaan
- Maailman väestön arvioidaan kasvavan yhdeksään miljardiin vuoteen 2050 mennessä
- Noin 500 miljoonaa kehitysmaiden pienviljelmää elättää kahta miljardia ihmistä
- Ilmastonmuutos heikentää viljelyn edellytyksiä
- Viljelykelpoisesta maasta jopa puolet on muuttumassa viljelykelvottomaksi
- Monen maan väestö kasvaa nopeasti ja kilpailu luonnonvaroista kiristyy

(Lähde: IFAD)

Oikeus maahan

Sambialainen aviopari Able ja Melody Mumba hoitavat kumpikin omaa viljelmäänsä Chisunkan kylässä. Maan omistaa Able Mumba, mutta hänestä on järkevää jakaa maa ja kokeilla monen eri lajin kasvattamista.

Useamman viljelykasvin viljely varmistaa, että joku laji tuottaa aina riittävästi myytävää. Näin perhe saa enemmän syötävää ja varmemmat tulot.

Naiset vastaavat Afrikassa maanviljelystä ja tuottavat valtaosan ruuasta, mutta heillä on käytössään vain noin viisi prosenttia viljelymaasta. Leski voi miehensä kuoltua menettää kokonaan oikeutensa maahan.

Puolet maailman ruuasta tuotetaan pienillä viljely- ja karjatilastoilla, joilla peltoa on alle kaksi hehtaaria. Maan tuotavuuden kasvattamiseen tarvitaan lisää vettä, työvoimaa, lannoitteita, hyvälaatuisia siemeniä ja viljelykasveja, sopivaa teknologiaa ja rahoitusta.

Maiden ostaminen tai vuokraus on suuri ongelma Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Näillä valtavilla maa-alueilla kasvatetaan usein ruuan sijasta biopolttoaineita ja eläinten rehua.

*Able ja Melody Mumba saavat omilta viljelmiltään hyvät sadot.
Kuva: Outi Einola-Head*

Maan ruokaturva on kunnossa

- kun kaikilla on mahdollisuus tuottaa tai varaa ostaa riittävästi ruokaa
- ravintoa on saatavilla jatkuvasti ja se jakautuu oikeudenmukaisesti maan eri alueille, väestöryhmille ja perheenjäsenille
- ruoka on ravitsevaa ja hyvälaatuista
- Suomen ruokaturva on maailman parhaita

Ruokaa ei riitä kaikille, koska

- väestö kasvaa nopeasti ja ruokaa tarvitaan yhä enemmän
- käytettävissä oleva maatalousmaa ja vesi vähenevät
- ruokatottumukset muuttuvat. Elintason noustessa ihmiset syövät yhä enemmän lihaa ja maitotuotteita. Lihantuotantoon tarvitaan rehua, jonka kasvattaminen vie paljon maata ja vettä.
- ruokahävikki on suurta
- kalat ja muut merenelävät vähenevät nopeasti
- biopolttoaineiden viljely kilpailee ruokakasvien kanssa maasta ja vedestä
- ilmastonmuutos koettelee maataloutta; tulvat pahenevat ja aavikoituminen etenee
- kaikissa maissa ei ole sosiaaliturvaa

Maryn maissi menestyy

Marraskuun puolivälissä sateet ovat alkaneet Sambian Chomassa, ja Mary Hanyaman puolen hehtaarin maissipelto on juuri kylvetty. Sateet tulivat tänä vuonna oikeaan aikaan, mutta veden saanti on kylässä jatkuva ongelma. Alueella on

kuivaa koko vuoden, ja ilmastonmuutos vaikuttaa jo selvästi veden saantiin. Sadekauden aikana kasteluvettä kerätään pellon ympärille kaivettuihin ojiin.

Eteläisen Sambian vähäsateisilla alueilla on käyty ilmastonmuutosta vastaan uusien viljelymenetelmin. Sambian viljelijäliitto on opettanut miten viljelyä voidaan sopeuttaa ilmastonmuutokseen ja siitä johtuvaan kuivuuteen. Uusien menetelmin viljely on halvempaa, kasvit kestävät paremmin kuivuutta ja sadot ovat parempia. Suomi tukee tätä työtä.

Mary on yksi uusista opeista hyötynyt pienviljelijä. Hän kertoo oppineensa paljon koulutuksessa, ja hän

on jakanut tietonsa muiden kyläläisten kanssa. Kahdeksan vuotta leskenä ollut 44-vuotias Mary peri mieheltään maapalan. Nyt hän iloitsee siitä, että voi itse päättää mitä ja miten pelloillaan viljelee ja mihin satonsa myy.

Tilalla kasvaa maissia, puuvillaa, maapähkinöitä, auringonkukkia ja vihanneksia. Hän hoitaa myös sikoja, kanoja ja vuohia, kasvattaa mehiläisiä ja pyörittää muille viljelijöille tarkoitettua tietokeskusta, joka kokoontuu hänen pihakatoksessaan.

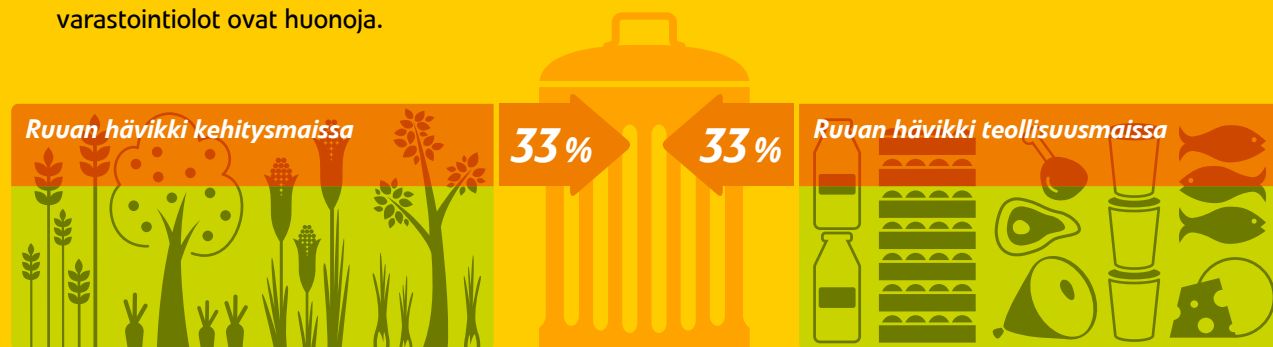
Lähikylissä melkein kaikki muutkin viljelevät maissia, jota on tarjolla liikaakin. Ylituotanto vaikuttaa hintoihin. Maissi on myös saatava markkinoille, ja kuljetuksia on aina vaikea järjestää. Kännykän yleistymisen on tuonut markkinat lähemmäs viljelijöitä. Mary on puhelimellaan jatkuvasti yhteydessä ostajiin ja kuulee heiltä päivän hintatiedot.

Mary Hanyama tarkastelee maissisatonsa kypsymistä. Hamubwaton kylän tuotteet myydään tienvarsimarkkinoilla Choman lähitöillä. Kuva: Outi Einola-Head

Hävikki syö kolmasosan

- Vuosittain kolmannes maailmassa tuotetusta ruuasta, noin 1,3 miljardia tonnia, tuhoutuu.
- Sadonkorjuumenetelmät ja varastointiolot ovat huonoja.
- Sato täytyy korjata, käsitellä ja varastoida oikein. Se on myös kuljetettava hyvälaatuisena myyntiin ja jalostettavaksi.
- Teollisuusmaissa pois heitetty ruokamäärä vastaa miltei koko eteläisen Afrikan vuotuista ruuantuotantoa.

Määrä ei korvaa laatua

Vaikka ruokaa olisi riittävästi saatavilla, se voi olla yksipuolista ja huonosti ravitsevaa. Sambialaisten pääruoka on maissijauhosta keitetty puuro, nshima, jota höystetään vihanneksilla ja maapähkinällä. Lihaa tai kalaa syödään hyvin harvoin. Tärkkelyspitoinen maissipuuro täyttää vatsan, mutta siitä puuttuu valkuaista ja vitamiineja.

Äidin saama ruoka ratkaisee pitkälti sen, miten lapsi pärjää elämässään.

Mosambikissa miltei puolet alle viisivuotiaista lapsista kärsii aliravitsemuksesta. Huonosti ravitut lapset eivät jaksakaan keskittyä koulunkäyntiin.

Sambiassa syödään maissipuuroa kolme kertaa päivässä, eikä aina sitäkään.

Kuva: Juho Paavola

Maissin tie pelloilta pöytään

Ruoka on ihmisoikeus

Nälän ja köyhyyden poistamiseen tarvitaan poliittisia ja taloudellisia ratkaisuja. YK:n ihmisoikeusjulistuksessa ruokaturva on ihmisoikeus. Vuoden 1996 Rooman ruokahuipukokous nosti oikeuden riittävään ravintoon loppuasiakirjan keskeiseksi periaatteeksi.

Kuva: Juha Peurala

Miten nälkä voitetaan?

- Vähennetään köyhyyttä
- Parannetaan pientuottajien, maattomien ja naisten asemaa kehitysmaissa
- Rakennetaan maaseudulle teitä, energianlähteitä ja vesijärjestelmiä
- Taataan ihmisten oikeus viljelemäänsä maahan
- Turvataan maaseudun palvelut – koulutus, terveydenhuolto, maanviljelyn rahoitus ja toimivat viestintäyhteydet
- Vahvistetaan sosiaaliturvaa
- Siirrytään ympäristö- ja ilmastoystävällisempään maatalouteen
- Järjestetään yritystoimintaa ja ihmisarvoisia työpaikkoja.

Kun maatalous tehostuu, talous piristyy

- Eteläisessä Afrikassa maatalous työllistää 65 prosenttia työvoimasta ja tuottaa noin 32 prosenttia bruttokansantulosta.
- Tehokas maataloustuotanto voi tarjota tarvittavan piristysruiskeen köyhien maiden talouteen ja työllisyyteen.
- Maailman köyhistä 75 prosenttia asuu maaseudulla, ja useimmat heistä saavat elantonsa maataloudesta.
- Maatalouden aikaansaama bruttokansantulon kasvu vähentää köyhyyttä jopa neljä kertaa tehokkaammin, kuin muiden toimialojen aikaansaama kasvu.

Kouluruoka luo turvaa

Nälkää voidaan hillitä turvaverkoilla, esimerkiksi järjestämällä lapsille kouluruokailua. Samalla entistä useammat tytöt voivat käydä koulua, koska ilmainen ateria kannustaa vanhempia lähettämään myös tytöt kouluun.

Kun ruuan puutteen syynä on köyhyys, nälkää voidaan torjua myös työllistämishjelmilla, käteisavustuksilla ja tuetuilla lainoilla. Nälän torjunnassa sosiaaliturvan kehittäminen on avainasemassa.

*Osa mosambikilaisen Lazen koulun oppilaista on liian nälkäisiä käydäkseen koulua.
Kuva: Hanna Öunap*

Kalakauppias luottaa kännykkään

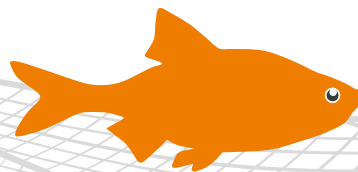

Kuva: Matti Nummelin

Sambialaisen Mweru-järven rannalla sijaitsevan kylän asukkaat elävät kalastuksesta, ja kalakantojen säilyminen on heille elinehto. Kaloja on pyydetty liikaa ja liian pieninä, ja järven kalat ovat alkaneet huetua.

Kalastajat ja kalakauppiat käyttävät kännykkää avuksi kalojen myynnissä. He soittavat päivittäin asiakkailleen varmistaakseen, mitkä kalat käyvät parhaiten kaupaksi.

- Kalat ovat miljardin ihmisen pääasiallinen proteiinin lähde.
- Kalastus ja kalankasvatus luovat tuloja ja työllisyyttä.
- Kalat ovat köyhille usein halvin ja helpoin tapa saada proteiinia.
- Kilpailu maailman kalavaroista kiihtyy. Ylikalastus aiheuttaa kalakantojen pienenemistä ja konflikteja, jotka heikentävät ruokaturvaa.

Kivikosta kasvoi hedelmätarha

kysynnän ja hintojen nousu sekä tuotannon laajentaminen. Monen eri lajin viljely on tulojen kannalta tärkeää. Alueella on perinteisesti viljelty vain yhtä lajia, ja jos sen sato menetettiin, menivät samalla koko vuoden ansiot.

Roberto on oppinut uusia viljelymenetelmiä ja luomuviljelyä, kastelujärjestelmien ja varastojen rakentamista, uusien vihannesten sekä tuotteiden markkinointia ja myyntiä. Tärkeää oli myös oppia, ettei maata kannata lannoittaa polttamalla kasvillisuutta, jos siitä halutaan hyötyä pitkään.

Tilalla aiotaan perehtyä entistä enemmän uusiutuvan energian käyttöön ja hyödyntää sitä maatalan laajentamisessa. Jo nyt vesi nousee kaivosta aurinkovoiman avulla. Roberto aikoo myös hankkia lisää lehmä ja istuttaa puita. Puut ovat

tärkeitä, sillä ne sitovat vettä erittäin kuivalla seudulla.

Roberton mielestä ei voi jäädä odottamaan, että asiat paranevat itsestään, työ on tehtävä itse. Rahoituksen lisäksi viljelijät tarvitsevat koulutusta, on opetettava uusia viljelymenetelmiä ja tapoja toimia. Hän haluaa yhä oppia uutta ja kehittää tuotantoaan. Seuraava tavoite on luomutuotteiden pääsy vientimarkkinoille.

Roberto Hernández López tarkastelee hymyillen appelsiini- ja sitruunasatoaan Nicaraguan köyhimpiin ja kuivimpiin alueisiin kuuluvassa Chontalesissa. Rutikuivalle kivikolle perustetulla maatilalla kukoistaa nyt hedelmäpuutarha.

Roberto aloitti luomutomaattien viljelyn vuonna 2007 keinokastelun avulla, ja kastelujärjestelmä toimii edelleen. Oppi kastelujärjestelmän rakentamiseen saatiin Suomen tukemalta ohjelmalta.

Tila tuottaa sata säkkiä papuja vuodessa sekä maissia ja erilaisia vihanneksia. Sitrushedelmäpuut ovat uusi hankinta, samoin lehmät, joiden maidosta aiotaan valmistaa juustoa myyntiin.

Asiat ovat nyt paremmin kuin viisi vuotta sitten, ja perheen tulot ovat nousseet. Syitä tähän ovat tuotteiden

Varmuus vedestä sai Roberto Lópezin aloittamaan hedelmäpuuiden viljelyn. Kuva: Outi Einola-Head

Suomen kehitysyhteistyöllä on

- kohennettu köyhien pienviljelijöiden tuotannon ja toimeentulon edellytyksiä ja parannettu ruokaturvaa.
- tuettu maaseutukehitystä erilaisten ohjelmien kautta Keniassa, Tansaniassa, Etiopiassa, Mosambikissa, Sambiassa ja Nicaraguassa. Tukea ovat saaneet myös Vietnamin ja Kambodzhan maaseutukehitys sekä monet muut maat kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kautta.
- autettu maaseudun köyhiä hallitsemaan maatalouteen liittyviä riskejä; ilmastonmuutoksen ja luonnonkatastrofien vaikutuksia sekä hintojen heilahtelua.

Lisätietoja: formin.finland.fi/kehityspolitiikka ja global.finland.fi

Suomen tärkeimmät kansainväliset kumppanit ruokaturva-asioissa ovat YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO, Maailman elintarvike-ohjelma WFP sekä Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto IFAD. Järjestöt tekevät toisiaan täydentävää työtä maailman ruokatilanteen ja -turvan parantamiseksi.

Teksti: Outi Einola-Head

Lähteet: YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö
FAO, Kansainvälinen maatalouden
kehittämisrahasto IFAD, Maailmanpankki

Taitto: Innocorp Oy, 2013

Ruoka on numero yksi!

Ruoka vaikuttaa koko yhteiskuntaan ja ihmisten hyvinvointiin – terveyteen, koulutukseen, työntekoon ja talouteen. Nälkä tai liian yksipuolinen ravinto ohjaavat monin tavoin ihmisten elämää: syntymättömän lapsen kehitys vaarantuu, koululaiset eivät jaksa opiskella ja oppimistulokset ovat heikkoja.

Joka seitsemännellä ihmisellä on liian vähän ruokaa. Osa näkee nälkää ja osa kärsii ajoittain ruokapulasta. Vielä useampi sinnittelee ravintoarvoltaan heikon ruuan varassa. Vuonna 2050 syömässä saattaa olla jo yhdeksän miljardia ihmistä. Ruokaa on silloin tuotettava 70 prosenttia nykyistä enemmän, jotta sitä riittäisi kaikille.

Oikeus ruokaan kuuluu ihmisarvoiseen elämään. Suomen kehitysyhteistyöllä tuetaan ruokaturvan parantamista monessa maassa monin tavoin.

*Gladys Chama vetää
naisten menestyvää
viljelijäryhmää
Sambian Luapulassa.
Kuva: Outi Einola-Head*

KEHITYSVIESTINNÄN YKSIKKÖ
PL 456, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin (09) 1605 6370
Fax (09) 1605 6375
Vaihde (09) 16005
formin.finland.fi/kehityspolitiikka
global.finland.fi
keoinfo@formin.fi

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET